

Hofjescloons luisteren barbecue op

Niet zomaar twee ingehuurde clowns verrasten de hofdames en de regenten tijdens de jaarlijkse gezamenlijke barbecue in het hofje In den Groenen Tuyn. Nee, twee bewoonsters toonden hun komische talent met een geïmproviseerde speech en dito vertaling.

Vorig jaar zat Renske Straatsma, die toen nog niet in het hofje woonde, maar wel al aangenomen was, naast bewoonster Fientje Berkhout. „Ben jij soms een clown?“, vroeg Renske op de vrouw af. Clowns hebben blijkbaar hetzelfde karma. Vanzelfsprekend klikte het meteen tussen de twee zielsverwanten. Renske zit al vijftien jaar in het clownspak, Fientje zeven jaar. Clowns spreken een universele taal, maar in de hofjesact draait het om een echte taal en wel het Oekraïens.

Fientje is een Oekraïense professor in de biologie, die geïnteresseerd is in de rijke hofjesvegetatie. Wat volgt is een hilarisch abracadabra, waar geen touw aan vast te knopen is. Behalve dan voor clown Renske, die net een cursus 'Beginnend Russisch' achter haar kiezen heeft. Tja, dobre dada dus.

Juist nu we met de hele wereld kunnen chatten, is het zaak te blijven praten met de burens. Beter een goede buur dan een verre vriend, toch? De meeste lezers (vrouwen?) wonen dan wel niet, zoals een hofbewoonster laatst verwoordde, met hun stooftje in een schattig alkoofje, ze hebben allemaal wél burens.

Dat juist vrouwen in hofjes wonen, is ook niet toevallig. Ze kunnen zich zonder partner nu eenmaal beter redden,

daarom leven ze ook langer. Terwijl mannen thuis naar het voetbal kijken, zitten vrouwen samen op een koor.

Samen staan ze sterk. Harde cijfers laten óók zien dat bedrijven onder een vrouw opbloeien én in crisistijd beter presteren. Mannen, 'werk' aan de sociale winkel!

Willem Brand

Monumentendag om te zoenen

*Bol van toneel en zang, stond het hofje van Frans Loenen.
Een zomerse middag lang, een monumentendag om te zoenen.
Met een klucht in de open lucht, over een krent van een vent.
Als schout gevreesd en geducht, één die zijn vrouw nooit verwend.
Gebrek aan geld gaf vrouwlief veel verdriet, beschaamd stuurde
zij de meid uit stelen. Een schandpaal was het eind van het lied,
De schout is de dief klonk het uit vele kelen.*

• J.J. Cremer bestaat uit: Suzan Koopman, Hans Kluit, Bob van Oploo, Ans Windhorst en Tineke Krikke.

Met de Hofjeskrant naar het Wings Ensemble

Klassiek genieten in de sfeervolle Janskerk. Op zondag 3 oktober geeft het Wings Ensemble, stuk voor stuk leden van Holland Symfonia, om 15.00 uur een kamermuziek-concert.

Foto: Gerry Hurkmans

Op het programma staan het Strijkkwartet (De Jacht) van W.A. Mozart en het Septet in Es opus 20 van L. Beethoven. Hofjesbewoonsters ontvangen een grandioze korting. U en uw vriend(in) en/of familielid betalen niet €15 maar €10 en na afloop krijgt u ook nog een gratis consumptie. Neem de Hofjeskrant mee!

In de laatste editie meer over het Kerstconcert op 11 december en het Nieuwjaarsconcert op 2 januari 2011 in de Janskerk.

Reserveren per telefoon via 06-20 39 20 37 of per mail via leendert@wingsensemble.nl, www.wingsensemble.nl

Monument van een boom

De rode beuk van 210 jaar in het Proveniershof valt in de hoogste categorie en wel in die van de landelijke monumentale bomen. Tussen juli en september wordt hij, net als een paar duizend andere monumentale bomen, gekeurd. Volgens boomdeskundige

Mark Helsloot is het zaak snel actie te ondernemen om de levensduur te vergroten.

Gemeentelijk bomenspecialist Jan Heemskerk vindt dat je er juist zo weinig mogelijk aan moet doen. Hoeveel jaar heeft de rode beuk nog? (lees verder op pagina 2)

Hoeveel jaar heeft de rode beuk nog?

In 1745 nam 'provenier' Daniel Cajanus, met 2 meter 63 cm de grootste mens die Haarlem ooit heeft gezien, zijn intrek in het Proveniershuis. Zo'n vijftig jaar later werd de rode beuk geplant, nu een reus van tegen de twintig meter.

„Gras is geen goede onderlaag. Beuken hebben een dikke humuslaag nodig waar het blad altijd kan blijven liggen”, meent Mark Helsloot, één van de oprichters van de Haarlemse Bomenwacht. „Kijk naar boven, dan zie je dat de beuk slecht in de kroon zit. Onder een gezonde beuk kun je droog staan.”

Jan Heemskerck laat weten dat met het snoeien van afgelopen winter de boom geprikkeld is om tot een andere groei te komen. „Natuurlijk is de beuk over zijn

hoogtepunt heen, net als een oud mannetje krimpt hij en verliest zijn haren.” Helsloot vindt dat de levensduur kan worden verlengd door de boom in het

zonnetje te zetten. „Dat kan met een laag humuscompost. Als de aanmaak van nieuw hout gelijke tred houdt met het afsterven, dan is er weinig aan de hand.”

Grote rode beuk
ik groet je
in je diepe rust
welke mijn pas vertraagt
Omdat ik eeuwigheid ervaar in
Hoe jij takken draagt

Jouw bladerdak omarmt een
ruimte die aan tijd ontsnapt
Waar in verzonken rust
de lucht vult in een
vacuüm van kracht

Monument van stilte
Teken in de tijd

Laat mij jouw stam omarmen en
eeuwig in jouw zwijgen zijn

Christine Bangert

Nieuw hek voor Proveniershof

„De poort komt zo beter uit, het is nu echt een hofje”, vindt Henk Walstra, voorzitter van de bewonerscommissie, die zelf nog als jongetje heeft gezien dat vroeger een deur de bewoners scheidde van de buitenwereld.

„Van de oude deur kan je nog één van de scharnieren zien zitten, net als bij het Doelengebouw. Overigens brengt de gemeente binnenkort ook nog sfeerverlichting aan”, vertelt Henk. Het hek is er gekomen op verzoek van de bewoners en betaald door wooncorporatie Ymere. Ja, vooral uit oogpunt van veiligheid en privacy.

Er zijn ook kritische geluiden en die betreffen het hek zelf, en niet de functie ervan. Bewoners Maurice en Leonore vinden dat

• Medewerkers van de Haarlemse Hekken Industrie aan het werk

het iets stijlvoller had gekund. Een hek gemaakt door een 'warme' smid bijvoorbeeld. Want het Proveniershuis staat wel op een plek waar in circa 1415 het Michielsklooster werd gesticht, waar na de reformatie het kloosterterrein oefenplaats werd voor de schutterij Sint Jorisdoelen.

Die historische noot had als 'binnenkomer' een monumentje van smeedijzer verdiend. Als liefhebber kun je dan spreken van een gemiste kans. Maar wie weet komt het over een halve of hele eeuw wel goed in de vorm van een hek met krullen en een gegoten hengsel, deurkruk en punten. Of misschien wel met een dikke eiken deur.

De blik op...

een reus in een hofje

Het is niet voor te stellen dat juist in een hofje ooit een reus heeft gewoond. In 1745 kocht een Fin genaamd Daniël Cajanus, die met zijn 2 meter 60 zijn geld had verdiend als bezienswaardigheid aan de Europese hoven, zich in in het Proveniershuis.

Lang genoot hij niet van zijn pensioen, op 27 februari 1749 overleed de provenier en op 3 maart werd hij onder reusachtige belangstelling in de Oude Bavo begraven. Daar bij de Brouwerskapel is zijn lengte, samen met die van de Zandvoortse dwerg Simon Paap, voor de curiositeit op een pilaar aangegeven.

Al op jeugdige leeftijd trok de in een Luthers predikanten gezin geboren Daniël de wijde wereld in. Ook omdat het toenmalige Finse deel van Zweden strijdtoneel was van Russische tsaren en Zweedse koningen. Al snel maakte hij van zijn imposante verschijning zijn broodwinning. Een groot variëteitsartiest hoefde hij niet te zijn: een dansje hier, een militaire pas daar én een liedje, dat was zo'n beetje zijn act. Hij liet zich er goed voor betalen, vooral in de 'betere' kringen.

Rijke burgers en ook koningen hadden in hun achtertuin soms een hele diertuin. Cajanus stapte er rond als menselijke buitenbeentje. Aan het Poolse hof van August II had hij jaren een eigen optrekje. Na de dood van de koning stak Cajanus het Kanaal over. Graaf John Montagu liet er zijn portret schilderen, dat nu in het Fins Nationaal Museum in Helsinki hangt. Niet lang daarna dook hij op in Amsterdam in herberg 'De Blauwe Jan', waar een hele menagerie van bijzondere dieren en kunstenaars te aanschouwen was.

Daar moet hem het bestaan van het Proveniershuis ter ore zijn gekomen. Voor de lieve som van 2800 gulden had hij de rest van zijn leven kost en inwoning. De hoge kamer was een verademing, Daniël hoefde hier niet voortdurend te bukken! Wél moest de stadstimmerman er aan te pas

komen om tafel, stoel en bedstee te maken. Het verhaal gaat dat hij op straat zijn pijp aan een lantaarnpaal kon aansteken! Maar zijn lengte was ook de reden voor gezondheidsklachten. Het vele staan, lopen en dansen waren een te grote belasting voor zijn gewrichten geweest en het einde kwam snel.

Zelfs dood baarde Cajanus opzien. De lijkkoets was speciaal gemaakt en zijn graf in het hoogkoor besloeg drie normale graven. Toen het graf jaren later werd geruimd, werd zijn skelet één dag tentoon-gesteld. Eén van zijn botten ligt in het Leids Academisch Museum en het Frans Halsmuseum bezit zijn witte linnen hemd en ook één leren slof. In de pandgang van het Haarlemse stadhuis hangt het hier afgebeelde portret.

Louis Ph. Mathijsen.

Hofje zonder Zorgen

Een plek om van te smullen: de zorgeloze lunchroom nabij een hofje. Teveel heerlijkheden om op te noemen. Alles uit de eigen oven: (biologische) taarten en quiches.

Een luncharrangement met soep, quiche en twee lekker belegde broodjes voor maar € 9,75.

Voor de kids is er bananenbrood (zonder suiker). En wie iets weg te geven heeft: onder het mom van 'Er zit veel smaak in dit cadeau' kunt u uw vriend(in) of partner verrassen met een bon in een heel mooi cadeaudoosje!

Open: Ma. t/m vr. 10.00 - 18.00 uur.
Za. 10.00 - 18.00 uur • Zo. 10.00 - 17.00 uur.
Grote Houtstraat 142 A • 2011 SV Haarlem
023-5310607 • eten@hofjezonderzorgen.nl

Mooie cadeaus voor jarig hofje van Noblet

De zon scheen vrolijk op de dag dat het hofje van Noblet zijn 250-jarig bestaan vierde. Wethouder Jan Nieuwenburg, ook van Monumentenzorg, zei dat 'het uniek was dat deze woonvorm, waarbij vrouwen een streepje voor hebben, nog steeds bestaat'.

Bijzonder blijft, dat rond 1740 de drie kinderen, die allen kinderloos bleven, één testament maakten om met een hofje de familienaam voort te laten leven. In 1760 kregen de regenten van het hofje van Staats het executeurschap. Tot op de dag van vandaag beheren de regenten dus twee hofjes. Vandaar ook dat de hofdames van beide hofjes 's middags werden getraakteerd op een boottochtje.

Namens alle bewoonsters biedt bewoonster Louise Koster ter hoogte van de Mooie Nel de regenten een fotoboek als cadeau aan. Voor de feestelijke gelegenheid schreef zij er een gedicht bij. 'Geen scamele wijven, die kletsen en kijven. Er wordt gewerkt, betaald of onbetaald, de geraniums zijn achterhaald. We zitten niet meer met ons stooftje in ons schattige alkoofje'. Ook ontvangen de regenten namens de hofdames een glas-in-lood herinnering. Terug in het hofje krijgen alle dames op hun beurt een fraai gegraveerd wijnglas.

Alle genodigden, waaronder oud-regenten, burgemeester Bernt Schneiders en

• Regent Boeré bedankt burgemeester Bernt Schneiders

wethouder Jan Nieuwenburg, gaan weg met een fles Chateau Noblet 1750. Niet nadat de wethouder de regenten heeft bedankt voor de gastvrijheid. „We willen de hofjes graag laten zien aan bezoekers van onze stad en de sfeer van weleer laten proeven.” De gemeente schenkt het jarige

hofje een prachtige steendruk van Johannes Hilvirdink. Het tafereel van de bocht in het Spaarne met molen De Adriaan krijgt vast een mooi plekje in de regentenkamer, die vanuit het raam uitzicht biedt op – jawel – dat plaatje aan de muur.

De 'grande dame' van het orgel

Door het orgel vallen de puzzelstukjes in het leven van Gemma Coebergh, bewoner van het Johannes Enschedéhof en organist van de Josephparochie in de Jansstraat, op hun plek.

Thuis werd er door Gemma en haar twee broers en zus niet gekwartet maar gemusiceerd: de broers op dwarsfluit en viool, zus op piano en Gemma op viool. Maar haar lievelingsinstrument was het orgel, in Overveen in de kerk van Maria Onbevlekt Ontvangen door vader bespeeld als vaste organist Jan Mul niet kon. Toen zij twee jaar terug naar het hof verhuisde, moest de piano – het instrument van haar moeder – wijken. Het orgel bleef. Immers, de instrumentele liefde die van haar vader kwam, leidde ook naar de liefde van haar leven. „Ik leerde mijn man achter het orgel kennen, hij studeerde er ook wel eens. Dat was in de Groenmarktkerk, toen Paterskerk geheten, waar ik mijn eerste baan als organist kreeg. Later is Geert nog zes jaar koster in de Josephkerk geweest.”

Net als een mens heeft elk orgel zijn eigen karakter dat je door erop te spelen ontdekt. Die in de Joseph kerk heeft maar 31 stemmen maar klinkt als een klok. „Een orgel is een soort grande dame bij wie je je opwachting moet maken. Soms kom je voor verrassingen te staan, bijvoorbeeld als het in de kerk heel anders klinkt dan achter het klavier. Dan denk je: het komt niet van de muur af. Hoe kleiner de ruimte, des te droger meestal het geluid”. Een bijzonder exemplaar staat in de Bavokerk,

het 18de eeuwse barokorgel waarop Händel en Mozart nog hebben gespeeld. Aan de ene kant inspirerend, aan de andere kant intimiderend, vindt Gemma. Het orgel in de Jansstraat, tot eind van het jaar in restauratie, is 19de eeuws en daardoor romantisch van toon.

• Fier met de cadeaus van de hofdames, de regenten Stuart (l) en Termeijtelen

**VIER HET
LEVEN**

Stichting 'Vier het Leven' biedt ouderen vanaf 65 jaar de mogelijkheid om met een vrijwilliger naar het theater (niet gratis) te gaan. Bel: 035-5245156 of ga naar www.4hetleven.nl

Mijn bastaardhofje

Rang is alleen Rang als er Rang op staat. Dat was in vroeger jaren de reclame voor het zuurtje Rang. Daar moet ik wel eens aan denken als het over hofjes gaat. Want het aloude begrip 'hofje' is in Haarlem de laatste jaren terecht gekomen in verscheidene moderne varianten. We kennen het Enschedéhof, waarin Joost Swarte de scheppende hand heeft gehad, en verder de Gravinnehof, naast de Gravinnesteeg aan het Spaarne en bijvoorbeeld ook het tamelijk nieuwe Sylviushofje in de Kruisstraat, even voorbij de Hema en recht tegenover het fraaie hofje Van Oorschot. Het is vanaf de straat bijna onzichtbaar, maar het is er wel. Het is genoemd naar de Haarlemmer Sylvius, die in de 18de eeuw een van de burgemeesteren van Haarlem was.

Geen van die drie voldoet aan de oude maatstaf dat een hofje een verzameling huurhuisjes is waar alleen vrouwen op leeftijd welkom zijn om hun oude dag te slijten. Dat is ook zo met het Essenhofje, waar ik nu enkele jaren met plezier woon. Dat is zo'n 150 jaar geleden gebouwd vanuit de erfenis van een zekere Abraham de Haas, een sociaal mens die vooral aan zijn geld kwam doordat hij al zijn kinderen overleefde. Ons hofje werd niet gebouwd als hofje, maar met de bedoeling goede woningen voor arbeiders neer te zetten. Want daar ontbrak het in die jaren nog al eens aan, vooral in de buurt rond de De Witstraat, waar arbeiders wel een heel schamele behuizing ten deel viel.

Ons Essenhofje wordt door de kenners dan ook niet als een echt hofje beschouwd. Maar het heeft er wel het uiterlijk en de kenmerken van. Ons hofje heeft geen regenten, zoals de meeste oudere hofjes, maar een 'beheerscommissie'. Maar ik stel me soms graag een beetje ouderwets aan en ik noem ze toch regent, omdat ik dat nu eenmaal een mooi klassiek woord vind. Dus 'mijn' hofje is geen echt hofje, ik noem het wel eens een bastaard hofje, een onecht kind van de historie. En 'mijn' regenten zijn geen echte regenten. Past dus aardig bij elkaar.

Overigens bevindt ons hofje zich in respectabel gezelschap. Want het statige Proveniershuis is van oorsprong ook geen echt hofje. Dat werd in de 17de eeuw onder de naam Nieuwe Doelen het onderkomen voor de schutterij St. Joris. En niet veel later werd het een tot mislukken gedoemde Stadsherberg. Daarna werd het een tehuis voor oude mannen en tegenwoordig wordt het algemeen versleten voor hofje en wonen er mannen en vrouwen. Maar een hofje in de oude zin van het begrip is het dus niet. Maar zijn we er daarom minder om, dat Proveniershofje, Essenhofje en de eigentijdse nieuwkomers? Ik dacht het niet.

Ho van Leeuwen

Geen schamele huisjes **maar volwaardige woningen**

Dat de huisjes vroeger 'cameren' hetten, is niet alleen een taalkwestie. Je woonde in één vertrek met een kachel om je potje op te stoven en boven op zolder lag de turf. Buiten bij de pomp kon je je wassen en voor jou en negentien medebewoners was er één privaat, ook buiten dus.

In het boek 'Staats en Noblet, de geschiedenis van twee Haarlemse hofjes', waarin vreemd genoeg geen paragraaf is opgenomen over het hoofdstuk 'wonen', wordt vermeld dat in 1940 1/3 van de huisjes in het hofje van Noblet leeg staat. Volgens de opzichteres ook

'omdat de mensen niet meer zo snel tevreden zijn, ze willen er een keuken bij'. Door de huisjes eind jaren tachtig samen te voegen zijn het huizen geworden met een keuken, een badkamer én centrale verwarming. Bij deze een blik achter een paar voordeuren.

Interieurs *in beeld*

Oud-opzichteres Hetty Schut is de koningin van de stilistische hoekjes.

Een hofjeswoning leent zich daar ook voor. Zo is daar de bedstede, in andere huisjes verbouwd tot keuken, maar bij Hetty een planrijk boekenparadijsje.

Ook heeft zij de twee schouwen met veel kunst en minder vliegwerk tot kijkhoekjes omgetoverd. Die hoekjes zijn niet blijvend, want tenslotte is niks is voor de eeuwigheid.

Over haar vroegere taak zegt ze: „Het is soms moeilijk om in te schatten of iemand ertussen past en bovendien is het leuk om mensen een huisje te gunnen.”

Al zes jaar bewoont Joke Niessen een huisje met drie verdiepingen. Joke trok met haar vrienden een maand uit om het huisje op te knappen. Vooral het verven was een hele klus. Alles was donkergrijs en groen. Oud-kleuterjuf Joke koos voor wit,

Oud-kleuterjuf Joke koos voor wit, mergelwit om precies te zijn.

mergelwit om precies te zijn. Beneden is de entree, op de eerste verdieping de woonkamer en op de tweede badkamer en slaapkamer. „Ik had een mooie flat in Schalkwijk, maar de stad trok en

het hofje heeft natuurlijk sfeer.” Net als buurvrouw Tineke onderhoudt Joke met liefde de stenen tuin. In die van Tineke hangt overigens nog de balk waarover vroeger de was te drogen hing.

“De tafel komt van de straat, de rest heb ik via internet, markten en de kringloop bijeen vergaard.”

In één van de kleinste huisjes van het hofje van Noblet woont Tineke Broek.

Smaakvol ingericht met veel hout, tegeltjes boven de schouw en een oude staande klok. „Toen ik kwam had ik alleen een petroleumstel, daar kookte ik op.”

Niet lang geleden stelde zij haar stijkamer ter beschikking van een bruidspaar dat het hofje aandeed voor een fotoreportage. Weinig stijlvol dat die tortelduifjes hun belofte om de foto's te sturen niet zijn nagekomen.

Naast de schouw ontspant zij het liefst in haar leren fauteuil met uitzicht op het hofje.

De hofjestijden zijn veranderd, weet Mieke de Vrijer uit eigen ervaring. Gelukkig maar. „Toen mijn moeder in het hofje van Staats ging wonen, moest ze zelf voor een kachelkje zorgen, was er geen douche en liet de isolatie te wensen over.”

Zelf woont Mieke nu al acht jaar in de buurt van het huis op de Kruisweg waar ze geboren en getogen is.

Haar werk is eveneens op loopafstand, zij werkt als modellennaaister in de Phoenixstraat. Naast de schouw ontspant zij het liefst in haar leren fauteuil met uitzicht op het hofje en het venster van de wereld. Haar oogappeltje: de ombouw van de centrale verwarming. Daar is menig hofgenoot jaloers op.

“Ik hoefde zoals anderen geen toilet te delen, nu heb ik er zelfs twee, beneden én boven.”

Al bijna dertig jaar woont Anne van Boltaringen in haar dubbele huisje. „Op een dag in 1982 ben ik vanuit Zeeland met de trein naar de stad van Godfried Bomans en de

Grote Kerk gereisd en ben het eerste het beste hofje binnen gestapt.

In Staats werd ik doorverwezen naar Noblet. Daar stond huisje 16 leeg, het plan lag er

toen al om van twee huisjes één te maken. Besloten werd om het eerst op te knappen. Ik hoefde zoals anderen geen toilet te delen, nu heb ik er zelfs twee, beneden én boven.”

[advertentie]

Teylers Hofje

In de bocht van het Spaarne ligt achter een imposante poort het Teylers Hofje dat werd gesticht krachtens het testament van Pieter Teyler van der Hulst. Het hofje is een ontwerp van architect Leendert Viervant, die ook de Ovale Zaal in het Teylers Museum heeft ontworpen. De lage huisjes staan in contrast tot het monumentale hoofdgebouw. Maar het geheel oogt licht en wijs. De regentenkamer behoort tot de top honderd van mooiste historische interieurs van Nederland. Vanaf 2008 onderhoudt en verhuurt woningcorporatie Elan Wonen het Teylers Hofje. Bel voor meer informatie (023) 515 98 59 of kijk op www.elanwonen.nl.

elan wonen
geeft je de ruimte

Waar ligt Dirk van Bakenes begraven?

Wie daarover uitsluitsel kon geven, stelden de regenten in nummer 7 van deze krant een diner voor twee in het vooruitzicht. De eerste reactie komt van Patrick en Wim Bakkenes, twee heren die een lijvig boek over de familienaam 'Van Bakenes' schreven. Zij laten weten dat zij ten tijde van de restauratie van de Janskerk daar bij toeval op een ellepijpje van Dirck zijn gestoten. Mevrouw Jos Hozee, oudste bewoonster van het hofje van Bakenes, komt met het verhaal van een ondergrondse gang, die zou wijzen naar een voormalige klooster. Stadschroniquer Wim Cerutti houdt het toch bij de Janskerk.

• Tekening van het wapen van Bakenes door Willem Bakkenes

Het verhaal van het ellepijpje – de heren sturen zelfs een foto mee – is te mooi om waar te zijn. Op het bewust stukje been zijn volgens de amateur-genealogen nog juist drie rode maalkruisjes zichtbaar. En maakten de Andreaskruisen niet ooit deel uit van het oude familiewapen van Bakenes?! De wonderbaarlijke vondst blijkt al snel nep. Het rood van de kruisjes is viltstift, het pijpje zo oud nog niet.

De grap is een beetje tegen het zere been van Wim Cerutti, schrijver van standaardwerken over het stadhuis én de Janskerk. Hij duikt de archieven in en komt met een serie interessante indirecte bewijzen. Voor overledenen worden op verzoek van de familie sinds jaar en dag diensten ter nagedachtenis gehouden. Waar en wanneer werd vroeger aangetekend in de boeken van het klooster. Uit het Memorieboek van de Jansheren blijkt dat een zekere Katrijn, echtgenoot van Jan van Bakenes, in de Janskerk begraven ligt.

Sterk bewijs meent Cerutti is ook dat in het jaar dat Dirk overleed (1393) er een ingrijpende verbouwing was gestart in de Bavokerk en met name aan het koor. Dat enkele leden van de familie Van Bakenes in het Memorieboek van het Michielsklooster staan, is volgens Cerutti geen bewijs dat zij daar ook zijn begraven. Zo is Simon van Sanen, commandeur van het Jansklooster, opgenomen in het Memorieboek van het Michielsklooster, maar werd hij begraven in het koor van de Janskerk!

Het meest tot de verbeelding sprekende verhaal komt van Jos Hozee. Zij heeft 'ergens' gelezen dat Dirk begraven lag onder het gebouw van de Rozenkruisers. Op die plek zou in de 14de eeuw het klooster van de Katharen hebben gestaan, een orde die vanwege hun geloof in Jezus door de Rooms Katholieke kerk als ketters werden beschouwd. De monniken, bang

• Wim Cerutti (tweede van links), de verdiende winnaar van het diner voor twee, en de regenten Ok de Lange (uiterst rechts) en Job Thöne. Ook de vrouwen prikken een vorkje mee.

om te worden opgepakt door pauselijke afgezanten, lieten een ondergrondse gang naar het hofje graven!

In een hofje mochten alleen vrouwen komen en waren de monniken veilig. Dirk van Bakenes zou zich in zijn laatste levensjaren hebben afgekeerd van de katholieke kerk. Zou hij als dank voor zijn steun bij de Katharen begraven kunnen liggen?

Navraag bij de Rozenkruisers leert regent Thöne dat bij de bouw van hun pand inderdaad fundamente van een klooster zijn aangetroffen, mét inderdaad ook een ingang van een onderaardse gang. Die gang is verder nooit onderzocht omdat die door het graven van de Bakenessergracht voorgoed was afgesneden. Thöne: „Bij de verbouwing heeft men uiteraard ook res-

tanten van graven gevonden.” Dat die versie juist mevrouw Hozee aansprak, is geen toeval. Voor de verbouwing van het hofje van Bakenes in 1985 heeft zij nog een gat in de vloer van de schuur gezien die toegang gaf tot een kelder waar een gang op uitkwam! „Toen een deel van de schuur als keuken aan mijn huis werd toegevoegd, is dat gat gedicht.”

• Mevrouw Jos Hozee, oudste bewoonster van het hofje van Bakenes

Stembureau in het Frans Loenenhofje

Door het wegvallen van het stembureau aan de Nieuwe Groenmarkt heeft het Frans Loenenhofje die plek ingenomen. Als stembureau 3 werd het paviljoen in gereedheid gebracht. Op 9 juni was het zo ver: de verkiezing voor de Tweede Kamer. Wederom stemmen met rood potlood en papier. De bemanning van het stembureau had een hoog hofjesgehalte. Fred de Jong (hofjesliefhopper), Juke van der Horst (bewoonster van het Proveniershof), Wobby Schaap (bewoonster van het Remonstrants Hofje en Maarten Poldermans (regent van het Frans Loenenhofje). Onge-

veer duizend stemgerechtigden, meest omwonenden, brachten in dit nieuwe stembureau hun stem uit. Hun commentaar was hartverwarmend: „Goh, dit is het mooiste stemlokaal van Nederland” tot „Ik woon hier nu al tientallen jaren maar wist niet dat er achter dat poortje zo'n fraai hofje ligt”. De banden met de buurt werden hierdoor nog eens extra aangehaald.

Zomer in de hofjes

• HOFJE IN DEN GROENEN TUYN

• FRANS LOENENHOFJE

Jack kijkt toe op zijn wolkje

„Hij had er graag bij willen zijn op zijn tachtigste verjaardag”, zegt Wil van het Haarlems Straatorkest. „Hij kijkt toe op zijn wolkje”, roept een orkestlid. Het is acht uur 's avonds, 21 september en in het Proveniershof speelt het Straatorkest een 'In Memoriam' voor de in april overleden Jack Stal.

Vijftien jaar was Jack gastheer tijdens de wekelijkse repetitie van het Haarlems Straatorkest. Toen hij afscheid nam, schreef Ruud Mol een Lied voor Jack. 'Winden en bliksems van het Haarlems Straatorkest, konden zo vurig of gemeen niet razen, of Jack stond op zijn plek en vulde de glazen, een harde leer-

Hartjesdag in Frans Loenenhofje

Hartjesdag, de derde maandag in augustus, was vroeger een feest-dag in Haarlem en omgeving. Op die dag, zo luidt de overlevering, begint het jachtseizoen (hartjes = hertjes) en mocht het gewone volk in de duinen rond Haarlem op jacht gaan.

De vangst werd naar de stad gesleept waar het wild op vuurtjes op straat geroosterd en opgepeuzeld werd. Uiteindelijk vloede bij die gelegenheid de drank rijkelijk.

Pas in de Tweede Wereldoorlog werd dit eeuwenoude festijn, dat meestal in opstootjes eindigde, door de Duitsers verboden. Ruim 400 jaar geleden werd dit feest ook in het Frans Loenenhofje gevierd. De regenten boden de bewoners een halve os aan die in de tuin geroosterd werd.

Vandaag de dag wordt Hartjesdag nog steeds in het Frans Loenenhofje gevierd. Tegenwoordig is het echter geen os meer en ook geen barbecue, maar een bijzon-

der diner. Dit jaar werden de bewoners op een uitgebreid overheerlijk Marokkaans feestmaal getrakteerd.

Maarten Poldermans

school werd toch zo een warm nest. Drankjes, verhalen en hapjes; Jack op zijn best! herhaalde Ruud in het hof die woorden. „Hij was een goede verhalenverteller en tijdens de mannenavond de gangmaker”, vertelt Erik Brunekreef van café 't Kantoor. Hij en zijn vrouw Sandra leerden Jack én zijn vriendin Anna kennen tijdens de zoek-

tocht naar hun poes in het Proveniershof. „Poeh poeh, 't was leuk... maar nu eerst even een borrel”, was een bekende kreet van Jack. Die avond kwam die borrel ook en werd er geklonken op Jack.

Monumentale verhalen op DVD

'Ondernemen door de eeuwen heen' is de tweede DVD waarin de makers René Snoeks en Jasper Nuijt en op speelse wijze de historie van de Spaarnestad belichten.

'Monumentale verhalen uit Haarlem, deel 2' is voor € 9,95 te koop o.a. bij VVV/ City Marketing Verwulft en het Historisch Museum.

Hofjes in barre tijden

In de loop der eeuwen heeft het voortbestaan van hofjes vaak onder druk gestaan. Belangrijkste oorzaak dat zij in de 18de en 19de eeuw van de kaart verdwenen, was gebrek aan financiën. Toch hebben de meeste hofjes, zelfs in tijden van sociale onrust en oorlog, het hoofd boven water kunnen houden.

Uit de schaarse informatie over hofjes ten tijde van de Tweede Wereldoorlog komt naar voren dat dit barre jaren zijn geweest. Tekort aan brandstof en voedsel drukten zwaar op het hofjesleven. Uit een briefwisseling van oktober 1944 tussen twee regenten van het Hofje van Nicolaas van Beresteyn blijkt dat de voedselvoorziening voor de hofbewoonsters een grote zorg was. Zij besloten toen over te gaan tot de schenking van extra aardappelen. In een brief van 16 oktober 1944 bedankt één van de vrouwen de regenten hier uitbundig voor: ze schrijft dat de aardappelen met grote blijdschap zijn ontvangen.

Ook de brandstofvoorziening levert grote problemen op. Regent Allard schrijft hierover aan zijn collega: "Ik verwacht niet veel succes van Uw pogen om brandstof te verkrijgen door het rooien van de kastanjeboom op Beresteyn." In dezelfde brief vervolgt hij: "Helaas is de turf in Heilo in beslag genomen door de gemeente en tegen distributieprijs uitgedeeld aan geëvacueerde burgers. Een reuze strop, daar het delven van de turf meer gekost heeft dan de opbrengst."

Het meest opzienbarende nieuws uit die jaren toont een foto uit het beeldarchief van het Hofje van Beresteyn: we zien daarop een zwaar beschadigd straatje met half vernielde hofjeswoningen aan de linkerkant en de Beynesfabriek aan de andere zijde. De begeleidende tekst daarbij luidt: "Bominslag op 13 oktober 1941. Station en Beyneshal waren het doelwit. In het hofje van Beresteyn aan de Lange Molstraat waren twintig ouderen van dagen in hun huisjes gewond geraakt door rondvliegende glasscherven. In de omringende panden waren er vier slachtoffers te betreuren."

In tegenstelling tot wat men zou verwachten werd het voortbestaan van de hofjes juist ernstig bedreigd in de eerste decennia na de oorlog van 40-45. Daarbij speelden de verbetering van de sociale voorzieningen en een hogere levensstandaard een rol. Daar kwam nog eens bij dat de Haarlemse binnenstad tussen de Raaks en de Doelen én bij het station op de schop ging. Verschillende hofjes moesten worden verplaatst en een aantal verdween gewoon van toneel.

Tesje Vermeulen-Haanappel
regentes

BRASSERIE DE BARON

Op het Proveniersplein op een verwarmd terras even sfeer proeven en bijkomen met koffie en appelgebak (€ 3,90)

Bovenzaal (30 pers.) te huur

Grote Houtstraat 140 • Tel: 06-83340831

Terugblik op monumentendagen

In het Frans Loenenhofje was het de hele middag genieten van zang en toneel. De familie Boterbloem met vooraan spreekstalmeester Marijke Kots en de Letterlievende vereniging J.J. Cremer met de klucht *Hoe de schout zichzelf aan de aan de schandpaal bracht* van Hella Haase.

• Na een bezoek aan het stadhuis bezoeken de vriendinnen Else (r) en Marion het hofje van Loo. Samen studeerden ze Engels in Leiden, waar Uri, de vriend van Else, in het Sint Stevushofje woonde. Marion woont met man en twee kinderen in Heeswijk-Dinther, Else in met man en drie kinderen in Lelystad.

Hofbewoonsters opgesloten

Heel even was er begin augustus schrik bij een aantal bewoonsters van het hofje van Loo in de Barrevoetestraat. Nee, niet als gevolg van een brandje of inbreker, de op slot gedraaide toegangsdeur was met geen mogelijkheid meer open te krijgen!

Over het hek met de scherpe punten klauteren was voor een bewoonster die naar haar werk moest geen optie, dus werd de politie erbij gehaald.

Een zware jongen van de hermandad zorgde voor opgeluchte gezichten. Een paar dagen later werd de deur door smederij Felix onder handen genomen en was het probleem na een nieuw blokje met draaipen de wereld uit.

DE HOFJESTUIN

*buxushagen zigzaggen
tussen witte muren door
in het midden spreidt
een boom zijn takken uit
als een groene parasol
schept een schaduwcirkel
waarbinnen het goed zwijgen is
smalle paden dwingen
mijn tred tot vertragen
vormen, geworteld
in oude tijden,
omhullen mij als
de armen van een geliefde
en ik word een stille minnaar*

Nico van den Raad

*Aquarel Otto Schilling
(is eventueel te koop,
bel 06-27363316)*

Jarig in het hofje

Op haar verjaardag, 12 september, hangen er ballonnen aan de bel. Een aardige gewoonte van haar burens. Liesbeth de Kat: „In de middag ben ik tussen alle Korenlint-activiteiten door even thuis en dan gaat de deur open. Voor de deur een mij onbekend gezin: vader, moeder en drie leuke kindjes. Moeder zegt: 'Mevrouw, we zien dat u jarig bent, mogen we een liedje voor u zingen?' En dan zingen ze 'Lang zal ze leven...' Een hartverwarmende belevens, die ik niet snel zal vergeten. Ja, daarom vind ik wonen in een hofje nou zo leuk!"

Haarlemse
Hofjeskrant

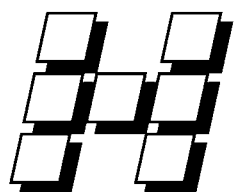
GRATIS
meenemen!

In Haarlem ligt de krant gratis voor u klaar in het stadhuis, diverse musea, het Noord-Hollands archief, en bij drogisterij Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, Douwe Egberts Koffie & Kado, HEMA-fotoshop en de bibliotheken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. Buiten Haarlem in diverse boekhandels en de bibliotheken in Heemstede en Bloemendaal. Ook in zorgcentra waaronder het Reinaldahuis, De Blinkert, De Janskliniek, Schalkweide, Schoterhof, Nieuw-Delftweide en Sint Jacob in den Hout.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn.

Oplage: 10.000
Tekst en foto's: Willem Brand
Vormgeving: Kees Reniers

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Zicht op de gevelsteen

Orspronkelijk vormden de drie huizen één huis, de serie bestaat uit twee vrouwen en één mansportret, geflankeerd door de wapens van Amsterdam, Leiden, Den Haag, Holland en tenslotte het wapen van de familie Schatter.

Johan Hercules Schatter was bierbrouwer en eigenaar van brouwerij 'De Gebroonde Ruyt' aan het Spaarne. In 1618 werd hij tot lid van de vroedschap benoemd en in de jaren dertig van de 17de eeuw is hij enkele malen burgemeester van Haarlem geweest. Daarnaast was hij ook nog lid van de Cloveniersdoelen.

In welke straat hangen twee (uit de serie van drie!) pas gerestaureerde en door Jos Fielmich gefotografeerde gevelstenen?

De prijsvraag is een samenwerking tussen de Haarlemse Hofjeskrant en de Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem. Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag' naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl of bel 06-22261766 en win een waardebon van €15.

Oplossing HHK 10: de gezellige herbergscène genaamd Koedrift hangt aan de achterzijde van buitenverblijf Zomerlust. De winnaar is M.E. van Schie-Eichhorn uit Heemstede.

Muys sinds 1888
KANTOOR & KADO

... al meer dan 120 jaar een begrip in Haarlem en omstreken. Met een breed assortiment artikelen voor kantoor, school en thuis.

Blue Square slanke damestas
met drie vakken.

Leverbaar in drie kleuren.

Blue Square lederen damestas
met twee vakken en
parapluhouder aan buitenzijde.

Leverbaar in zeven kleuren.

Geopend op maandag t/m vrijdag van 9.00 - 18.00 uur
en zaterdag van 10.00 - 17.00 uur

U kunt ons vinden op:
Gedempte Oude Gracht 108, Haarlem
Tel: 023 5315513, Fax: 023 5328425,
info@muyskantoor.nl

